

Становище

по конкурса за доцент по специалността

05.04.06 Литература на народите на Европа, Америка, Африка, Азия и Австралия
обявен от Института по балканистика с Център по тракология „Проф. Ал. Фол“ при БАН
с единствен кандидат д-р Антоанета Бориславова Балчева

Д-р Антоанета Балчева е доктор по филология от 1997 г. и научен сътрудник в Института по балканистика от 2000 г. Познавам и ценя немалка част от нейните изследвания, свързани на първо място с южнославянските литератури и балканската културна общност. Д-р Балчева е изграден славист и балканист с широк поглед и много добра литературоведска и езикова подготовка. На конкурса тя се явява със солидна научна продукция – две монографии *Между мита и балканските реалности* (Темто, 2000) и *Мостове през вековете. Югоизточноевропейски диалогични полета* (Темто, 2010) и около 35 статии, както и няколко електронни публикации. Всички те са в сериозни академични списания и в сборници, издадени от академични институти, някои от публикациите са на чужди езици, други са публикувани в чужбина (Хърватска, Чехия, Франция).

Ще се спра малко по-подробно на последната книга на д-р Балчева, която може да се разглежда като хибилитационен труд и която, по-важно, до голяма степен обобщава по-голямата част от търсенията ѝ след защитата на доктората и избора за „научен сътрудник“. Трудът несъмнено отправя търсенията на Балчева към други периоди и други явления. Първата ѝ книга е посветена на Романтизма, настоящата сериозно навлиза в Средновековието, Просвещението, а и в явления и процеси от по-ново време, насочва се към други изкуства (театъра), а и към социални явления (литературни салони, женски литературни кръгове)

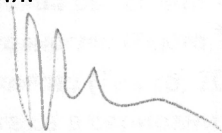
Монографията *Мостове през вековете. Югоизточноевропейски диалогични полета* (Темто, 2010, 247 с.) се вглежда към взаимоотношенията между „двамата емблематични културни цивилизационни кръга на римокатолическата и източноправославната славянски общности [по-добре „общност“] в светлината на основополагащи за източноевропейската идентичност епохи“. Трудът е написан въз основа на много сериозно проучване на съществуващата литература. Мисленето на д-р Балчева е отворено за различни концепции, които носят ценни в методологическо отношение идеи и предложения, които от своя страна не винаги са склонни да се съчетават безпроблемно. Забелязва се и развитие във вижданията на изследователката, която в новата си книга като че ли е склонна да се раздели (основателно) с някои елементи от есенциалистски представи, които могат да се открият в предишни нейни трудове. Запазило се е уважителното отношение към другите изследователи, а и авторите от миналото; твърденията им по правило не само не се проблематизират, но и доста пестеливо се поставят в исторически контекст. Балчева се въздържа да полемизира или да възразява, тя предава това, което смята за полезно в чуждото мнение, и се опитва да го вгради в своите разбирания.

Ценни са наблюденията на Балчева върху явлениято (или процеса), което тя нарича „рецепционна стратегия“. Чрез носените от нея механизми се осъществява прехода от (предимно) затворени към (предимно) отворени култури; за южните

славяни, а и не само за тях в този контекст е важно явлението „секундарен байронизъм“, разгледано проникновено от Балчева. В същия дух са и наблюденията й върху сходното явление, което може да бъде наречено и „волтерианство“. И в двата случая става дума за по-опосредствани връзки, които излизат извън рамките на традиционната рецепция, Балчева например открива нещо от Волтер у Негош, Ботев и Вазов. Полезен, бих казал и поучителен, е внимателният преглед на развитието на „метафората“ Европа и на разделението Изток – Запад, което, както с основание посочва Балчева, в конфесионален смисъл минава и през Балканите, където християните отдавна са разделени на православни и католици.

Запознаването ми с труда на д-р Балчева, както и с другите й публикации от последните години, потвърди убеждението ми, че д-р Антоанета Балчева има необходимите качества на сериозен изследовател и несъмнено отговаря на критериите за академичната длъжност „доцент“. Затова убедено препоръчвам избирането й от Научния съвет на Института по балканистика с Център по тракология.

март 2011

Проф. дфн Николай Аретов
Институт за Литература, БАН